

INSTRĂINAREA DE DUMNEZEU ȘI DESCHIDEREA SPRE EL. CONȘTIINȚA AUTOSUFICIENȚEI UMANE

Drd. Elena Onețiu

Abstract: In the present study, I shall try and perform an analysis on the alienation from God, identifying a part of such causes, and its effects. After alienating from God, man alienates from himself, from the one close to him, and then from creation. There is inter-dependence between the ablation from God, from himself and from the close ones. When man sets apart from God and returns to the outside, it is clear that, when getting out and setting himself apart from God even more, he sets apart from himself and from the others. However, we can say that distancing from the others attracts distancing from God and from oneself. Inasmuch as we are outside and we do not love God, we are equally distant from ourselves and our closest ones.

Keywords: analysis, alienation, creation, distancing, God

Preliminarii

În studiul de față îmi propun să fac o analiză a înstrăinării de Dumnezeu, identificând o parte din cauzele acesteia, precum și efectele pe care le are aceasta. După ce se înstrăinează de Dumnezeu, omul se înstrăinează și de sine însuși, de aproapele său, iar apoi de creație. Există o interdependență între îndepărtarea de Dumnezeu, îndepărtare de sine și îndepărtarea de aproapele. Când omul se desparte de Dumnezeu și se întoarce spre cele din afară, este limpede că, cu cât iese și se depărtează mai mult de Dumnezeu, cu atât se depărtează mai mult de sine și implicit de ceilalți. Dar putem spune că depărtarea de ceilalți atrage după sine și depărtarea de Dumnezeu și de sine. În măsura în care suntem afară și nu iubim pe Dumnezeu, în aceeași măsură ne aflăm fiecare depărtat de sine și de aproapele.

Înstrăinarea de Dumnezeu

Înstrăinarea este acțiunea de îndepărtare a două persoane, care presupune o familiaritate inițială și este resimțită ca o creștere a străinătății. Când două persoane se înstrăinează, fiecare dintre ei îl resimte ca străin pe celălalt, care

i-a fost cândva apropiat. Dar înstrăinarea nu e despărțirea sau ruptura unei relații, ci doar neliniștea crescândă provocată de falsitatea apropierii familiare. Familiaritatea n-a dispărut încă, dar este în curs de dispariție¹. Conceptul de înstrăinare denumește o boală a societății, dar poate și suferința provocată de societate.

Pe baza principiului libertății, omul Îl poate ignora pe Dumnezeu, Îi poate refuza iubirea și se poate înstrăina de El. Iar stând departe de Dumnezeu, fără a-I oferi un răspuns pozitiv prin viețuirea noastră, fără iubirea – care se arată a fi slabă și firavă – din partea noastră, pe care El o așteaptă prin libera noastră voie, ca răspuns oferit Lui, de fapt noi refuzăm în mod liber actele Lui iubitoare – inclusiv jertfa și Învierea – rămânând departe de El². Înstrăinându-ne de Dumnezeu, noi cădem către neființă și rămânem fără subzistență.

În credința creștină, înstrăinarea omului este justificată de căderea din rai. Călcarea poruncii de către Adam – cu care credinciosul își identifică și propria cădere – este o schimbare de bunăvoie a drumului, o schimbare de obiectiv. Rupând în mod arbitrar relația sa iconică și mișcarea lui spre Dumnezeu, omul se propune ca scop și capăt al său pe sine însuși, se autonomizează, se autolimitază la spațiul și timpul creat, la natura sa creată³. Iar limitarea la immanent duce la resimțirea unei absențe a scopului și sensului vieții, care se naște de fapt din îndepărtarea de Dumnezeu.

Departa de Dumnezeu și fără viața Lui, sufletul caută să se întrețină exploatarea trupului. Trupul, negăsind viață în suflet, se întoarce spre cele din afară și devine prizonier în materie; se înstrăinează în circularitatea stricăciunii. Astfel apar patimile trupești iubitoare de plăcere, prin care omul se luptă să scoată viață și bucurie din materie. Tocmai pentru că patimile trupești caută cu vehemență materia, ca să se poată satisface, omul care trăiește în patimi ajunge să considere materia ca izvor al vieții și să-L înlocuiască pe Dumnezeu cu ea⁴.

În acest mod ordinea naturii e răsturnată. În timp ce în starea conformă naturii își găsește compoziția și funcționalitatea cea mai înaltă în organismul uman, în ale cărui dimensiuni psihice se deschide către Dumnezeul necreat, în starea contrară naturii, prin respingerea și ruperea de Dumnezeu, sufletul se supune trupului și acesta materiei. Această răsturnare îl conduce pe om la o viață iubitoare de materie și de câștig, care reprezintă o aservire și o încarcerare a lui în datele sufocante ale creației materiale⁵.

---

¹ Hans-Georg Gadamer, *Elogiul teoriei. Moștenirea Europei*, trad. Octavian Nicolae și Val. Panaitescu, Polirom, Iași, 1999, p. 90.

² Ștefan Iloaie, *Morala creștină și etica postmodernă. O întâlnire necesară*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009, pp. 143-144.

³ Panayotis Nellas, *Omul animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, trad. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2009, pp. 180-181.

⁴ *Ibidem*, pp. 183-184.

⁵ *Ibidem*, p. 184.

Dar știm că atunci când voința liberă a omului îl respinge pe Dumnezeu, omul devine din chip al lui Dumnezeu idol al lui însuși. Funcțiile somatice care nu sunt hrănite de harul lui Dumnezeu decad la rangul de simple funcții biologice. Iar funcțiile sufletului, lipsite de harul divin, funcționează sub nivelul lor și, hrănite fiind de păcat, se întorc de la funcționalitatea lor corectă și se deformează⁶.

Mintea, care conform naturii reprezintă ansamblul funcțiilor cognitive și centrul unității lor, lumina rațiunii umane deiforme care luminează și orientează omul, prin îndepărtarea de Dumnezeu funcționează ca simplă înțelegere discursivă. Astfel, cunoașterea, care în funcționalitatea sa firească este comuniunea deplină în iubire a cunosătorului cu cel cunoscut, devine, în starea contrară naturii, o simplă concentrare de informații despre obiectul cunoscut și o prelucrare rațională a lor. De asemenea, gândurile, abandonându-și centrul rațional, se învârt în jurul lumii exterioare și-l fac pe om să-și piardă realitatea, să devină *absent din el însuși* și să vâneze în afara existenței sale idolii lipsiți de subzistență⁷.

Păcatul îl înstrăinează pe om de Dumnezeu și de harul Lui, împingându-l către neființă, către nimic. Atunci când omul se dezinteresează de mântuirea sa și dă uitării credința către Hristos și iubirea către aproapele, amorțește, moare, rupându-se de comuniunea existentă în Biserică⁸. Când creștinul se înstrăinează de viața și de tainele Bisericii, când moare din punct de vedere duhovnicesc, încetează de a mai avea o legătură reală cu Hristos, se desparte de trupul Lui și se rupe de Biserică: „Omul, răttăcit fiind și înșelat, a rămas surd la glasul legii iubirii sădite în el și s-a abătut de la dragostea lui Dumnezeu și de la iubirea aproapelui. Depărtarea de la dragoste, mărindu-se, a dus la ura față de Dumnezeu și față de aproapele”⁹.

Înstrăinarea de sine

Îndepărtându-se de Dumnezeu, omul s-a înstrăinat de El și s-a divinizat pe sine însuși. Încetând să se mai deschidă în fața lui Dumnezeu, curmând dialogul cu El, omul se înstrăinează atât de Creatorul său, cât și de propriul sine. Simțindu-se departe de Dumnezeu, simțind un gol în lăuntrul său, omul încearcă să găsească ceva care să-i potolească foamea de Dumnezeu.

După ce se îndepărtează de Dumnezeu, se înstrăinează de El, omul încearcă să se divinize pe sine însuși. El nu mai știe să se deosebească pe el însuși de lucrurile care îi aparțin și de acelea care îl înconjoară. Pierzându-și sinele și

⁶ *Ibidem*, p. 184.

⁷ *Ibidem*, p. 185.

⁸ Georgios Mantzaridis, *Morala creștină II*, trad. Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006, p. 122.

⁹ Nectarie de la Eghina, *Opere complete 4. Morala creștină*, trad. Laura Enache, Doxologia, Iași, 2013, p. 318.

identificându-se cu ceea ce are sau cu ceea ce îl înconjoară, omul se înstrăinează de el însuși. Îndeosebi în epoca noastră, viața – felul de viață, societatea, mentalitatea, duhul care există – și civilizația sunt de așa manieră încât îl scot pe om din sine însuși, determinându-l să se reverse în afară, să se împrăstie, să se fărâmițeze. Ieșind din sine însuși, identificându-se cu cele ce-l înconjoară, încetând să mai poarte un dialog cu sine însuși, omul ajunge să nu-și mai cunoască adâncul ființei sale, ajunge să se înstrăineze de sinele propriu, ajunge să se miște departe chiar de sinele său, să nu mai cunoască cine este el¹⁰.

Înlăuntrul omului se joacă o dramă: când vrea să scape de tirania celor din afară, în loc de a intra în el însuși, pentru a se regăsi și a-și scruta exigențele fundamentale ale sufletului său, fuge și atunci de el însuși, căutând distracția. Dar distracția îi face mai mult rău decât suferința, întrucât îl ascunde pe om sub aparențele bucuriei. El iese din sine ca să-și găsească odihna, însă aceasta nu o va găsi decât înlăuntrul său¹¹.

Dar numai închiderea în sine, fără dialogarea cu propriul sine și fără preocuparea de autocunoaștere, nu ne ajută să ieșim din înstrăinare. Un om care nu este preocupat de autocunoaștere, deși este continuu cu sinele propriu, deși este închis în sine, baricadat în sine, deși își ia toate măsurile de siguranță, pentru ca nu cumva ceilalți să-l atingă sufletește, ca nu cumva să intre în vreun contact psihic cu ceilalți, cu toate acestea nu știe cine este, ce crede, ce speră, de ce se teme!¹² Acest om deși se înstrăinează de ceilalți, deși se pune la adăpost de orice deschidere a cuiva către sine, totuși, nu încearcă să-și cerceteze adâncul ființei lui, nu caută să se cunoască pe sine, pentru ca astfel să-i poată accepta și pe ceilalți în proximitatea sa.

De aceea, putem spune că una dintre profundele cauze ale înstrăinării pe care o vedem răspândindu-se în civilizația modernă este *lipsa de împăcare interioară cu sine însuși*. Cine nu-și este prieten, fiind învrăjbit cu sine însuși, nu este capabil de devotament pentru alții și de solidaritate. Solidaritatea ne trimite la o posibilitate fundamentală a omului de a se integra, ba chiar de a se împrieteni cu sine însuși și cu lumea în care lucrează¹³.

Există oameni care trăiesc permanent departe de ceilalți, chiar dacă trăiesc într-o familie care are și alți membrii, chiar dacă lucrează într-un loc în care au parteneri, funcționari, colegi. Sunt între oameni, conlocuiesc cu ei, dar trăiesc departe de ei, înstrăinați de ei. Niciodată probabil nu au săpat adânc în lăuntru lor propriu, ca să poarte un dialog adevărat cu sinele lor. Deși sunt singuri, îi evită continuu pe ceilalți, sunt separați de ceilalți¹⁴.

¹⁰ Simeon Kraiopoulos, *Te cunoști pe tine însuși? Viața duhovnicească și problemele psihologice*, trad. Cristian Spătăreanu, Editura Bizantină, București, 2008, p. 114.

¹¹ Constantin C. Pavel, *Tragedia omului în cultura modernă*, Anastasia, București, 1997, p. 60.

¹² *Ibidem*, p. 115.

¹³ Hans-Georg Gadamer, *Elogiul teoriei*, p. 96.

¹⁴ Simeon Kraiopoulos, *Te cunoști pe tine însuși?*, p. 115.

Când omul se înstrăinează de Dumnezeu și de semenii lui, se înstrăinează de viață și de sensul ei. Sensul și scopul vieții omenești se află numai în Dumnezeu. Dar lumea, rupându-l pe om de Dumnezeu, îl îndepărtează totodată și de sensul și scopul vieții lui; îi pune în față piedici care îl îngreuiază și îl dezorientează. Dacă omul se mărginește la puterile lui, lesne este supus înrâurii lumii și se încovoie sub povara ei¹⁵.

Trăind în tumultul și anonimatul societății globalizate, contemporanul se înstrăinează și uită de firea sa și de hotarele vieții lui. Deși se găsește sub continua amenințare cu pieirea, evită cu obstinație abordarea directă a problemei morții și își consacră toată grija sa științei, cultivând concepția că prin ea poate înlătura moartea¹⁶. Creând impresia unui continuu progres, îl antrenează pe om în nesfârșite căutări de noi lucruri, înstrăinându-l de reflecția renăscătoare.

Astăzi are loc un transfer al centrului de gravitație al lumii de la Dumnezeu la om, omul devenind măsura tuturor lucrurilor, autonom, autosuficient, și, implicit, idolatru. Această auto-divinizare a omului provoacă adevărate dezastru în viața spirituală a oamenilor, a familiilor, prin proliferarea unui narcisism și hedonism păgubos, prin relativizarea păcatului și prin legiferarea imoralității¹⁷.

Înstrăinarea de aproapele

Persoanele care trăiesc într-o aglomerare urbană nici nu mai știu cât de mult le lipsește o dragoste umană generală, caldă, izvorâtă din inimă. Trebuie să cazi neinvitat pe capul unor oameni dintr-o țară slab populată, în care kilometri întregi de străzi separă vecinii între ei, pentru a-ți da seama cât de ospitalier și iubitor de oameni este persoana umană atunci când capacitatea sa de a stabili contacte sociale nu este în mod permanent suprasolicitată¹⁸.

Aglomerarea unor mase umane în marile orașe moderne este în mare măsură vinovată de incapacitatea noastră de a mai percepe chipul aproapelui nostru în fantasmagonia chipurilor mereu schimbătoare ce se tot suprapun și estompează. Dragostea față de aproapele nostru e într-atât de diluată de mulțimea celor ce ne sunt apropiați, încât urmele ei abia dacă se mai zăresc. Cei care mai sunt în stare să nutrească sentimente adevărate și calde pentru semeni preferă să se concentreze asupra unui număr redus de prieteni, întrucât nu mai suntem structural capabili să-i iubim pe toți oamenii, oricât ar fi de întemeiată și de etică cerința de a o face¹⁹.

¹⁵ Georgios Mantzaridis, *Morala creștină II*, trad. Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006, p. 182.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Dumitru Popescu, *Hristos, Biserica, misiune. Relevanța misiunii Bisericii în lumea contemporană*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2011, p. 53.

¹⁸ *Ibidem*, p. 20.

¹⁹ *Ibidem*, p. 21.

Astfel, apare nevoia de a face o selecție, trebuie să-i ținem la distanță din punct de vedere sentimental pe mulți oameni care ar fi pe deplin demni de prietenia noastră. „Not to get emotionally involved” (A nu te implica emoțional), este una dintre principalele griji ale orășeanului. Însă această atitudine, pe care mulți dintre noi nu o putem evita complet, pune în evidență o sumbră nuanță de neomenie²⁰.

Această ecranare împotriva contactelor umane va duce la fenomene de plafonare a simțurilor și la manifestări cumplite de indiferență. Neimplicarea emoțională duce la fenomene de dezumanizare, contribuind la eșuarea relațiilor interumane. Astfel se explică faptul că în zilele noastre e posibil ca în cele mai mari metropole să se petreacă tâlhării, crime și violuri ziua în amiaza mare și pe străzi circulate, fără ca vreun trecător să intervină²¹.

Suprapopularea din marile orașe a făcut din om, de cele mai multe ori, un anonim și un izolat. Citadinismul a contribuit la schimbarea sufletului omenesc, schimbare care a ajuns adesea până la o mutilare monstruoasă a omului. Frecvența relațiilor sociale n-a adus și o intensificare și o trăinicie a lor, pentru că aceste raporturi sunt întâmplătoare și interesate în majoritatea cazurilor. Exodul satelor spre orașe a detașat pe om de contactul firesc și durabil cu societatea satului și cu natura, aruncându-i într-o viață gregară și artificială. Fără nicio rădăcină socială și morală, orășeanul trăiește o viață de permanent vizitator sau de musafir nepoftit. Toate acestea contribuie la dezumanizarea omului și la înstrăinarea socială la care asistăm astăzi²².

Pentru menținerea respectului de sine, omul contemporan alungă din conștiința proprie existența numeroșilor tovarăși de suferință aparținând aceleiași specii, fiecare individ căutând să se izoleze de aproapele său. Multe blocuri au între balcoane pereți despărțitori, astfel încât vecinii să nu se poată vedea între ei. Oamenii nu pot și nu vor să intre în contact social „peste gard” cu vecinii, temându-se să nu-și vadă propria imagine disperată. Și în acest caz aglomerarea duce la însingurare și la indiferența față de celălalt²³.

Înstrăinarea de creație

Omul este cel dintâi care iconizează sau întruchipează înlăuntrul lumii frumusețea dumnezeiască și se poate bucura de frumusețea creației. Acesta primește porunca de a folosi creația conform cu voia lui Dumnezeu. Omul, însă, calcă porunca dumnezeiască și urmează îndemnul diavolului. Se înstrăinează astfel de Dumnezeu și, căzând, trage după sine întreaga creație. Prin această înstrăinare a lui, se rupe de Izvorul binelui și își pierde frumusețea cea

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, p. 22.

²² Constantin C. Pavel, *Tragedia omului în cultura modernă*, p. 23.

²³ Konrad Lorenz, *Cele 8 păcate capitale ale omenirii civilizate*, p. 29.

întâi zidită. Totodată pierde și simțirea adevăratei frumuseți și încetează de a se mai bucura cum se cuvine de creație²⁴.

Afirmarea puterii stăpânitoare a omului asupra creației, fără semnalarea a responsabilității lui față de Dumnezeu și a raportării lui la El, dă naștere cu ușurință unor înțelegeri greșite. Această manifestare a puterii dominatoare a omului asupra creației are consecințe negative asupra mediului înconjurător, ducând la nașterea actualei crize ecologice²⁵.

Omul s-a separat de natura înconjurătoare devenind stăpânul absolut al naturii, capabil să dispună în mod abuziv de ea. Înstrăinarea generală de natura vie este în mare măsură vinovată de abrutizarea estetică și etică a omului civilizat. Oare ce i-ar putea însufla omului modern sentimentul de respect și venerație pentru ceva când tot ce îl înconjoară e opera omului? Chiar și perspectiva bolții înstelate îi e îngrădită orășeanului prin blocuri și poluare atmosferică²⁶.

Omul a intervenit brutal în curgerea firească a lucrurilor și a provocat schimbări nefirești. Nu l-a mai interesat lumea naturală și frumusețea ei nativă, rămânând străin și fără adăpost în lumea artificială construită de el însuși. Între om și creația naturală se îngrămădesc produsele tehnologiei. Orașe inumane macină sănătatea trupească și sufletească a omului, totodată deformându-i estetica. Liniștea și intimitatea mediului înconjurător natural le înlocuiesc zgomotul, asfaltul, betonul și viața mecanicizată. Mediul a devenit inamic și omul cel răzvrătit împotriva lui Dumnezeu vede natura răzvrătindu-se împotriva lui și amenințându-l²⁷.

Toate darurile de care omul se bucura datorită profunde cunoașteri a mediului înconjurător, progresele tehnologiei, ale chimiei și medicinei, tot ce pare a fi de natură să diminueze suferința umană acționează în mod cutremurător și paradoxal în sensul distrugerii omenirii. Cel mai înfiorător lucru îl reprezintă însă faptul că, cele mai înalte și nobile însușiri și capacități ale omului vor fi, după toate aparențele, primele care se vor pierde²⁸.

Ritmul accelerat al vieții

Omul este antrenat într-o grabă extenuantă, în spatele căruia stă *frica*, frica de a nu rămâne în urmă în cadrul întrecerii, frica de sărăcie, frica de a nu lua hotărâri greșite și de a nu face față sau de a nu mai face față întregii situații atât de stresante. Dar se poate constata cu durere că agitația plină de frică și

²⁴ Georgios Mantzaridis, *Morala creștină II*, p. 14.

²⁵ *Ibidem*, p. 15.

²⁶ Konrad Lorenz, *Cele 8 păcate capitale ale omenirii civilizate*, trad. Vasile Poenaru, Humanitas, București, 2006, p. 31.

²⁷ Georgios Mantzaridis, *Morala creștină II*, p. 449-450.

²⁸ Konrad Lorenz, *Cele 8 păcate capitale ale omenirii civilizate*, p. 18.

frica agitată își au rolul lor în a văduvi pe om de calitățile lui esențiale, iar dintre aceste calități cea mai importantă se pare a fi *reflecția*²⁹.

O ființă ce încetează să mai reflecteze este în pericol să piardă principalele însușiri și capacități specific umane. Omul modern este aproape incapabil să mai stea, fie și numai un timp scurt, singur cu el însuși. El evită orice posibilitate de autorefecție și meditație cu o consecvență plină de frică, de parcă s-ar teme ca nu cumva reflecțiile să-i pună în față un portret înfiorător. Pentru atât răspânditul viciu de zgomot explicația cea mai plauzibilă este aceea că trebuie să existe ceva care trebuie surclasat prin zgomot. Chiar și atunci când iese la o plimbare, temându-se să nu fie nevoit ca pentru o clipă să-și întâlnească propriul sine, omul zilelor noastre își ascunde urechile sub căști, înăbușind până și cântecul divin al păsărelelor³⁰.

Astăzi, oamenii nu mai știu să folosească timpul liber pentru reflecție, reculegere și rugăciune. Repausul sau timpul liber este petrecut ca timp gol, iar acest lucru sporește și mai mult înstrăinarea omului de mediul înconjurător și de sine însuși. Timpul liber are nevoie de o orientare pozitivă, care se câștigă prin viața religioasă, prin intrarea în timpul liturgic, acesta constituind a treia dimensiune a vieții sociale. Înlăturarea acestei dimensiuni acționează distructiv atât asupra vieții particulare, cât și asupra celei sociale a omului³¹.

În Biserică întregul timp capătă un caracter festiv, sărbătoresc, referindu-ne în special la repausul din duminici și marile sărbători. Sărbătorirea sau prăznuirea nu este aici un timp gol, ci timpul repausului de muncă și totodată vremea unei mai sporite lucrări pe planul vieții duhovnicești. Însă omul contemporan nu a învățat să își organizeze viața astfel încât să aibă timp liber și relativ liniște pentru reculegere și rugăciune, pentru întâlnirea cu sine însuși și cu Dumnezeu³².

Max Picard, în cartea sa *Fuga de Dumnezeu*, descrie starea tragică a fugii din fața lui Dumnezeu. El afirmă că „individul este mai întâi de toate un fugar; abia prin reflecție el descoperă că există ceva Ne-fugitiv. Și-a apropiat într-atât Fuga, încât pare starea naturală și nu neobișnuitul. Fuga fiind un prilej în sine, independent de om, omul nu se mai întreabă de ce fuge; el uită că fuge de Dumnezeu”³³. Deci, încetând să mai reflecteze, omul se înscrie în competiția pentru fuga cât mai departe de sine, de aproapele și de Dumnezeu, iar această fugă naște înstrăinarea, anomia socială.

În vremea noastră anomia socială este cultivată și prin „masificarea” oamenilor, care duce la numerotarea și izolarea lor. Filosofia civilizației

²⁹ *Ibidem*, p. 39.

³⁰ *Ibidem*, pp. 40-41.

³¹ Georgios Mantzaridis, *Morala creștină II*, p. 280.

³² *Ibidem*, p. 281.

³³ Max Picard, *Fuga de Dumnezeu*, trad. Patricia Merfu și George Remete, Anastasia, București, 1998, p. 13.

contemporane, economia, modul de viață, mijloacele de informare și comunicație zdrobesc persoana, o depreciază transformând-o într-un simplu număr și o înstrăinează de mediul natural și de cel social. Raporturile personale primordiale dispar nu doar din cercurile sociale mai largi, dar și din cele mai restrânse. Omul își părăsește legăturile tradiționale de rudenie sau de prietenie și ajunge la singurătate³⁴.

Omul contemporan simte dezgust chiar și față de răbdare. Mijloacele și înlesnirile pe care le posedă i-au măcinat puterea de a îndura și i-au paralizat răbdarea. Dar, în felul acesta, i-au făcut problematică și nădejdea. Omul contemporan nu vrea să aștepte. Adesea nu vrea nici să își amintească. Vrea să aibă totul în mână, repede și de-a gata. Legătura lui cu trecutul este desconsiderată și privită ironic, ca o simplă ocupație romantică, iar raportarea lui la viitor este redusă la căutarea fericirii efemere. De aceea desființează trecutul, este dezinteresat de viitor și încearcă să construiască un prezent lejer și comod³⁵.

Ritmul accelerat al mișcării mecanice a imprimat și vieții umane un caracter de viteză, care se reflectă în ancorarea omului în prezent, în *hic et nunc*. Pe omul de astăzi, frământat de multiplicitatea și varietatea crescândă a nevoilor create de tehnică, nu-l mai poate interesa decât prezentul. De altfel, asaltat de atâtea preocupări imediate, nu mai are timp să mediteze la eternitate. Trecutul și viitorul nu-l mai preocupă, de aici decurgând detașarea lui de orice tradiție și nepăsarea față de problemele vieții viitoare și, în general, față de problemele vieții morale și religioase³⁶.

Ceea ce se dovedește a fi tragicul și absurdul înstrăinării este faptul că omul este alienat, înstrăinat de propriu-i adevăr existențial fundamental, fără ca măcar să-și dea seama de asta: „că a ajuns <anti-metafizic> la un grad inexprimabil, fiind supus cu toate acestea unor mitologii infantile și unor așteptări mesianice”³⁷.

Omul contemporan, prin accentuarea pragmatismului și a activismului, reprezintă pe Marta din Evanghelie, care păcătuia prin exagerata ei hărnicie în cele ale gospodăriei materiale, în dauna preocupărilor spirituale. Într-adevăr, omului de azi ceea ce i se poate reproșa este absorbirea lui totală în acțiune pentru acțiune, fără finalitate morală și religioasă. Dar activismul și pragmatismul acaparează toată energia, frământarea și aspirațiile omului, nelăsându-i răgaz și pentru cele ale sufletului. Totodată favorizează, prin satisfacția produsă de reușita unei acțiuni, iluzia primejdioasă că se întrebuintează bine voința și servește ca un narcotic soporifer pentru conștiința morală, astfel producându-se o înstrăinare a omului de sine însuși și de Dumnezeu³⁸.

³⁴ Georgios Mantzaridis, *Morala creștină II*, p. 496.

³⁵ *Ibidem*, p. 185.

³⁶ Constantin C. Pavel, *Tragedia omului în cultura modernă*, p. 20.

³⁷ Christos Yannaras, *Libertatea moralei*, trad. Mihai Cantuniari, Anastasia, București, 2002, p. 215.

³⁸ *Ibidem*, pp. 20-21.

Înstrăinarea omului de sine însuși, de Creatorul său și de aproapele este foarte sugestiv ilustrată de parabola fiului risipitor. El nu a decăzut numai din punct de vedere moral, ci este departe de casa părintească, pierdut de la fața lui Dumnezeu, cufundat în întuneric și uitare, nu se uită la el nici cel ce l-a tocmit cu simbrerie, nici prietenii lui, nici porcii, e pierdut și pentru el însuși, e literalmente un fiul al pierzaniei³⁹.

Reîntoarcerea acasă

Prima treaptă a „revenirii” și „apropierii” este *cunoașterea de sine* (autognozia), cunoașterea focarelor din care se nasc faptele rele, având certitudinea că Dumnezeu, fiind iubitor, nu abandonează niciodată fapturna Sa. Calea pocăinței rămâne mereu deschisă. Omul a fost și este chemat să se întoarcă. Această întoarcere, această „strămutare în spațiul lui Dumnezeu”, care aduce cu sine restaurarea și prefacerea existenței umane, constituie întreg nucleul pocăinței⁴⁰.

Pentru ameliorarea fracturii cu care este nevoit omul să trăiască atâta timp cât se află sub cer se cere *asumarea înstrăinării ca o suferință*:

„Prin suferință înstrăinarea rămâne, doar că, în momentele de grație, e copleșită de harul lui Dumnezeu. Suferința locuiește cu noi în orice *acasă* [...]. Înstrăinare va rămâne aici, în noi, chiar când ne credem și ne vrem *acasă*. Acesta este paradoxul pe care trebuie să-l înfruntăm în viețuirea creștină cu toată luciditatea, nădăjduind în același timp ca harul lui Dumnezeu să ivească din când în când, printre faliile înstrăinării noastre, lumina adevăratului *acasă*”⁴¹.

Însă credința are avantajul de a ne oferi o cale prin care ne putem întoarce *acasă* – sfințenia. Aceasta „este adevărata natură a omului, de aceea înaintarea pe calea ei nu poate fi decât o anihilare a înstrăinării, o regăsire de sine deodată cu regăsirea lui Dumnezeu”⁴². Doar întorcându-se la Dumnezeu își reia legătura cu ființa care este Izvorul vieții. Viața lui Dumnezeu devine și propria sa viață, iar timpul vieții se desfășoară ca timp al desăvârșirii și îndumnezeirii⁴³.

Întoarcerea acasă din țară depărtată și neprimitoare nu este deloc ușoară și nu este foame mai cumplită decât aceea a unei inimi pustiite de păcat. Foamea unei inimii împietrite, de la care s-a îndepărtat mângâierea dumnezeiască, este o suferință fără alinare⁴⁴. Păcatul ca înstrăinare de Dumnezeu, este și înstrăinare de ființă. Iar *pocăința*, ca întoarcerea la Dumnezeu este întoarcere la ființă, deoarece aceasta:

³⁹ Panayotis Nellas, *Omul animal îndumnezeit*, p. 187.

⁴⁰ *Ibidem*, p.182.

⁴¹ Nicolae Turcan, „Paradoxul înstrăinării”, *Renașterea*, 6 (2013), p. 5.

⁴² *Ibidem*, p. 5.

⁴³ *Ibidem*, p. 401.

⁴⁴ Zaharia Zaharou, *Omul cel tainic al inimii*, trad. Monahia Tecla, Basilica, București, 2014, p. 11.

„Stârnește în noi o sete plină de dragoste de a înmulți părtășia noastră cu El, de a pătrunde tot mai adânc într-Însul cu toate aspectele alcătuirii noastre. Acest dor după Dumnezeu cuprinde și puterea atrăgătoare care ne îmbucură și care, în același timp, se însoțește cu durerea. Se chinuie duhul nostru văzându-se în chip neînțeles atât de departe de Tatăl Cel Dorit; experiența ce decurge din ea cuprinde o deosebită felurime; zilele și nopțile se umplu de griji și de căutări înfăptuitoare a căilor către Dânsul”⁴⁵.

Reîntoarcerea lui la existență este caracterizată în parabolă prin expresia profund semnificativă „*venindu-și în sine*”. Această reîntoarcere la existența conștientă e primul act al mântuirii, punctul de punere în mișcare. *Venirea în sine* pune în fața credinciosului calea convertirii, a întoarcerii, îl cheamă și îl călăuzește spre opera concretă a pocăinței sau a prefacerii, adică a însănătoșirii, restaurării și desăvârșirii lui⁴⁶.

Înstrăinarea omului de Dumnezeu, distanța dintre om și Dumnezeu, este surpată prin Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu. Astfel, prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu, prin unirea naturii divine cu cea umană și armonizarea deplină a celor două voințe în Hristos, natura umană este slobozită de funiile cu care singură s-a legat, de ordinea existențială a individualității mortale⁴⁷.

Concluzii

Așadar, omul prin libertatea pe i-a oferit-o Dumnezeu, poate să se înstrăineze de Dumnezeu, poate să-I refuze dragostea și darurile Sale. Excluzându-L pe Dumnezeu din centrul vieții sale, din centrul preocupărilor sale, omul ajunge să înstrăineze de sine, apoi de aproapele, iar mai apoi întreaga creație. Însă înstrăinarea nu e bilaterală, Dumnezeu neîndepărtându-se niciodată de noi. Înnoirea cea întru Hristos ne eliberează de înstrăinarea cea „împotriva firii”, primind posibilitatea de a ne uni cu Dumnezeu, de a ne îndumnezei. Dumnezeu ne invită să ne apropiem de El, ne cheamă să înaintăm pe calea sfințeniei prin pocăință și prin lepădarea elementelor autonomiei și ale autosuficienței, așteaptă să urcăm la trăirea vieții ca iubire și comuniune, lăsându-ne însă libertatea alegerii acestora sau rămânerii străini de iubirea Lui.

BIBLIOGRAFIE

Biblia sau Sfânta Scriptură, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.

Gadamer, Hans-Georg, *Elogiul teoriei. Moștenirea Europei*, trad. Octavian Nicolae și Val. Panaitescu, Polirom, Iași, 1999.

⁴⁵ Sofronie, Vom vedea pe Dumnezeu precum este, trad. Rafail Noica, Sophia, București, 2005, p. 150.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ Christos Yannaras, *Libertatea moralei*, p. 48.

Iloaie, Ștefan, *Morala creștină și etica postmodernă. O întâlnire necesară*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009.

Kraiopoulos, Simeon, *Te cunoști pe tine însuși? Viața duhovnicească și problemele psihologice*, trad. Cristian Spătărelu, Editura Bizantină, București, 2008.

Lorenz, Konrad, *Cele 8 păcate capitale ale omenirii civilizate*, trad. Vasile Poenaru, Humanitas, București, 2006.

Mantzaridis, Georgios, *Morala creștină II*, trad. Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006.

Mantzaridis, Georgios, *Morala creștină II*, traducere de Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006.

Nectarie de la Eghina, *Opere complete 4. Morala creștină*, trad. Laura Enache, Doxologia, Iași, 2013.

Nellas, Panayotis, *Omul animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, trad. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 1999.

Pavel, Constantin C., *Tragedia omului în cultura modernă*, Anastasia, București, 1997.

Picard, Max, *Fuga de Dumnezeu*, trad. Patricia Merfu și George Remete, Anastasia, București, 1998.

Popescu, Dumitru, *Hristos, Biserică, misiune. Relevanța misiunii Bisericii în lumea contemporană*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2011.

Sofronie, *Vom vedea pe Dumnezeu precum este*, traducere de Rafail Noica, Sophia, București, 2005.

Nicolae Turcan, „Paradoxul înstrăinării”, *Renașterea*, 6 (2013).

Yannaras, Christos, *Libertatea moralei*, trad. Mihai Cantuniari, Anastasia, București, 2002.

Zaharou, Zaharia, *Omul cel tainic al inimii*, trad. Monahia Tecla, Basilica, București, 2014.